

ОСОБЛИВОСТІ ПРОСОДИЧНОЇ АКТУАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ЩОДО РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Алексієвець О.М.

*Київський національний лінгвістичний університет
oksalex@ukr.net*

The paper presents the results of a phonetic research of intonational means of expressing statements that convey the viewpoint on the war in public speeches of British politicians. The study allowed to determine the specificity of prosodic parameters and their role in achieving the set tasks.

Keywords: *prosody, prosodic means, auditory analysis, political speech, rhetoric of war.*

В умовах триваючої російської агресії проти України особливої значущості набуває політичне мовлення на міжнародній арені. Виступи політичних лідерів, зокрема британських, стають сильним стимулом для розгортання важливих для суспільства наративів і відображають важливі меседжі підтримки України, а також сприяють формуванню міжнародної позиції щодо цієї війни. Така реальність скеровує політичну лінгвістику до мультиаспектного вивчення політичної культури, думки і поведінки громадян. Посилений дослідницький інтерес до студіювання політичного мовлення, у цьому зв'язку, зумовлюється також уможливленням лінгвістичного переосмислення публічного дискурсу громадських діячів.

Як відомо, проголошені у переломні часи розвитку суспільства політичні промови лідерів держав мають демонструвати програмувальний ефект, а отже, мають бути побудовані як тексти з ознаками сугестивності чи впливу (Snytko, 2021, р. 14; Taranenko, 2023).

Передусім, зазначимо, що політична промова – це заздалегідь підготований усний публічний виступ, метою якого є переконання аудиторії у важливості певних політичних поглядів, дій, точок зору; текст, у якому окреслюється політична ситуація і визначається перспектива політичних змін; гострополітична презентація з позитивними і негативними оцінками, «ефективний засіб для визнання та демонстрації лідерства» з намаганнями переконати людей та повести їх за собою (Snytko, 2021, р. 14). Ефективність виступу забезпечується використанням низки стратегій, тактик і прийомів впливу, вмінням оратора вдало інтерпретувати факти, використовувати засоби експресії та емотивної оцінки, паралінгвальні засоби комунікації тощо

(Калита, Клименюк, Тараненко, 2024, с. 60-69). Власне, політична промова – це спосіб ефективної реалізації впливу на аудиторію і творення її настрою.

Також слід зауважити, що використання просодичних засобів має велике значення у політичному мовленні, оскільки дозволяє підкреслити емоційну складову повідомлення, зробити його переконливішим, привернути увагу до ключових ідей, а також допомогти передати тональність і важливість заяв, при цьому може виражати різноманітні значення, привертати, навіть, несвідому увагу за допомогою висотно-тональних варіацій, гучності та підсилювати смислові відтінки, виражені лексико-синтаксичними засобами, або самотійно (Алексієвець, 2024, с. 17). У політичних виступах просодія використовується для того, щоб:

- створити емоційний ефект – підвищення чи зниження мелодики може допомогти висловити рішучість, обурення, співчуття або впевненість;
- підкреслити важливі меседжі – паузи й зміна темпу слугують виокремленню особливо важливих моментів виступу;
- забезпечити впливовість і переконливість – ритм і темп мовлення допомагають слухачеві краще сприймати і запам'ятовувати ключові думки.

Серед багатьох політиків, прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер активно висловлює підтримку Україні. Стиль його мовлення почасти спокійний і урівноважений, з чітким аргументуванням й підкресленням вагомості політичної позиції, що створює відчуття надійності та авторитетності. Він рідко використовує різкі зміни інтонації, що підкреслює його прагнення до аналізу ситуації й обґрунтованих рішень. Прикладом є промова Кіра Стармера, з якою виступив 24 лютого 2025 року на зустрічі світових лідерів, присвяченій третій річниці повномасштабного вторгнення в Україну (The Mirror, 2025). Після вступного звертання до аудиторії політик заявив про єдність міжнародної спільноти у сумну річницю війни *...it's right| that we 'mark this ↑grim 'anni'versary[§] to_gether.*|| Висловленню властиве оформлення спадною ступінчастою шкалою з перерваною поступовістю у поєднанні з низьким спадним тоном і маркуванням спеціальним підйомом слова *↑grim*, що вказує на те, що промовець щиро співчуває Україні. Водночас, зниження гучності, спадний термінальний тон низького висотно-тонального рівня на *to_gether* та внутрішньосинтагменна пауза між ритмогрупами підсилює ідею міжнародної єдності і надає їй особливої значущості та привертає увагу слухача.

Цю думку політик продовжує далі, вказуючи на трирічне протистояння варварському вторгненню росії та неймовірну мужність українців у боротьбі: *For 'three ,years| we have been u ,nited| in oppo'sition to ↑russia's 'bar`baric in ,vasion.|| And for ,three ,years| we have been 'full of 'admi ,ration§ for the in ,credible re ,sponse § of the U ,krainian ,people.||* Фрагмент вимовляється у розширеному тональному діапазоні у помірному темпі з помірною гучністю, а домінантним у вираженні думки виступає мелодичний компонент інтонації. У першому висловленні часовий проміжок підкреслено актуалізацією в окремій синтагмі низьким висхідним тоном у поєднанні з помірним темпом та нормальною гучністю. Важливість об'єднання міжнародної спільноти у такий тривалий термін підкреслюється в інтоногрупі *we have been u ,nited|*, реалізованій низьким спадним термінальним тоном разом зі сповільненим темпом і помірною гучністю, що звучить впевнено і категорично. Наступна інтоногрупа *in oppo'sition to ↑russia's 'bar`baric in ,vasion*, оформлена спадною ступінчастою шкалою з перерваною поступовістю у поєднанні з висхідно-спадним термінальним тоном, зміщеним на емоційно-забарвлене слово, що вказує на загарбницький характер вторгнення. У другому висловленні увага аудиторії до тривалості війни *And for ,three ,years|* привертається актуалізацією в окремій синтагмі вже низьким спадним термінальним тоном зі зміщенням власне на термін. Наступна частина *we have been 'full of 'admi ,ration§ for the in ,credible re ,sponse § of the U ,krainian ,people.||* реалізується у трьох інтонаційних групах, для яких характерним є повторення інтонаційної моделі – короткі синтагми, низький спадний термінальний тон у супроводі сповільненого темпу, помірної гучності та чіткого ритму, що надає такому звучанню впевненості і переконливості. Своєрідне протиставлення російському вторгненню неймовірної стійкості відповіді звучить у *↑russia's 'bar`baric in ,vasion – in ,credible re ,sponse*, оформленому висхідно-спадним і спадним тонами високого і низького висотно-тонального рівня відповідно, і демонструє ставлення промовця до ситуації.

Важливість історичного моменту підкреслюється ретельним карбуванням кожного слова у фоноблоці *This is a 'time for§ unity.|| In this ,crucial ,moment| as ,talks be ,gin| – we must 'work to'gether to ,shape the ,outcome.||* Висловлення *This is a 'time for§ unity.||* реалізується усіченою шкалою з висхідним рухом тону на такті, середньо-пониженим спадним термінальним

тоном, підсиленням внутрішньосинтагменною паузою на стику такт-ядро та сповільненням темпу. Наступна думка актуалізується у межах трьох інтонаційних груп різної тривалості, оформлених спільною інтонаційною моделлю – середньо-пониженими спадними тонами, зміщеними на ключове слово, у поєднанні зі сповільненням темпу, що підсилює серйозність і категоричність точки зору політика, а також привертає увагу аудиторії.

Ставлення Кіра Стармера до ситуації щодо війни звучить і в наступному блоці висловлень: *...russia does not hold all the cards in this war... Because the U'krainians have the courage to de'fend their country...|| Because ,russia's e'conomy 'is in[§] trouble...|| And be'cause § they have 'now lost § the →best § of their land , forces| and their 'Black 'Sea Fleet| in this pointless in,vasion.||*, у якому використовується один із найпоширеніших способів привертання уваги за допомогою анафори. Незалежно від характеру мовленнєвого акту, чи то політична промова, чи звичайна розмова, єдинопочаток завжди привабливий для мовця і слухача, оскільки дозволяє підкреслити певну ідею, додати драматизму та виразності, а також створити ритм і підкреслити композицію тексту.

Запропонований фоноблок реалізується у звуженому тональному діапазоні, що створює відчуття надійності та впевненості і підкреслює прагнення політика до аналізу ситуації й обґрунтованих рішень. Чергування коротких і довгих синтагм, оформлених рівними і ступінчастими шкалами відповідно та низькими спадними тонами (courage, country, trouble, lost, land , forces, pointless in,vasion), зміщеними подекуди на емоційно навантажені слова, та сповільненням на них темпом підсилює висловлювану думку. Поєднання з помірною гучністю та загалом помірним темпом дозволяє промовцю звучати виважено і чітко аргументувати точку зору щодо етапу війни. Водночас, відсутність переваги рф у перемовинах щодо війни у висловленні *Because ,russia's e'conomy 'is in[§] trouble...||* підсилюється завдяки послівному акцентуванню, внутрішньосинтагменній паузі та широкому тональному інтервалу між ритмогрупами, і низькому спадному термінальному тону, які надають фрагменту виділення, рішучості й незаперечності.

Наведені приклади демонструють авторитетність й обдуманість промови лідера завдяки актуалізації її у помірному темпі з розміреним, чітко організованим ритмом. Промовець також застосовує паузи для того, щоб слухачі могли осмислити його слова і вагомість кожного пункту зроблених заяв.

Таким чином, проведений аудитивний аналіз показав, що, використовуючи спокійний і виважений тон, Кір Стармер демонструє прагнення до конструктивного діалогу і розуміння важливості ситуації.

Література

1. Алексієвець, О. (2024). Риторика політичного дискурсу періоду війни: просодична організація. *Сучасні тенденції фонетичних досліджень: зб. матеріалів VII Круглого столу з міжнар. участю, 26 квіт. 2024 р.* Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 16-18.
2. Калита, А. А., Клименюк, О. В., Тараненко, Л. І. (2024). *Маніпуляція в мовленнєвій комунікації*. Київ: Тропеа.
3. Snytko, O. (2021). Сугестивний потенціал політичних промов лідерів держав. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*, 42, 8-27. <https://apultp.knu.ua/index.php/APULTP/article/view/96>
4. Taranenko, L. (2023). Interplay of language means conveying subliminal potential of public addresses (a case study of Volodymyr Zelensky's political address). *Сучасні тенденції фонетичних досліджень: зб. матеріалів VI Круглого столу з міжнар. участю, 21 квіт. 2023 р.* Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 28-32.
5. The Mirror. (2025, 24 лютого). *IN FULL: Keir Starmer speech at Support Ukraine 2025 Summit* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=6CtlvosYnxc>